

A MASZK NÉLKÜLI ISTEN (LK 14,25–35)

Elhangzott a DRHE akadémiai istentiszteletén,
2017. február 20-án a Debreceni Református Kollégium
Dísztermében

Előíma:

Köszönjük Neked, szerető Mennyei Atyánk, hogy eljuthattunk e napnak világosságára, és most, az este csendjében és sötétjében Hozzád járulhatunk. Hiszen nincs olyan sötétség, amelyik elrejtethne előled bennünket, hiszen Te magad vagy a világosság, amelyik a sötétségben fénylik. Köszönjük, hogy ez a világosság fénylik ennek a világnak a sötétségében. Ez a világosság, Krisztus világossága fénylik a mi életünknek sötétségében. Ebben reménykedünk, ebben bizakodunk, ebben van örömmünk, bizodalmunk, és azt kérjük, tégy bennünket késszé és engedelmessé, hogy merjünk a sötétségből a világosságra jutni Teled, és merjünk a világosságban járni a Krisztus követésében. Ehhez segíts most is, igéd és Lelked ereje által, Krisztusért!

Amen.

Alapige:

„Nagy sokaság ment vele, és ő feléjük fordulva, így szólt: Ha valaki hozzám jön, de nem gyűlöli meg apját, anyját, feleségét, gyermekeit, testvéreit, sőt még a saját lelkét is, nem lehet az én tanítványom. Ha valaki nem hordozza a maga keresztjét és nem jön utánam, az nem lehet az én tanítványom.

Mert ki az közületek, aki tornyot akar építeni, és nem ül le előbb, és nem számítja ki a költséget, hogy telik-e mindenre a befejezésig? Nehogy – miután alapot vetett, de nem tudta befejezni – gúnyolni kezdje mindenki, aki látja, és ezt mondja: Ez az ember építkezni kezdett, de nem tudta befejezni.

Vagy ha az egyik király el akar indulni, hogy harcba bocsátkozzék egy másik királlyal, vajon nem ül-e le előbb, és nem tart-e tanácsot arról, hogy szembeállhat-e tízezer élén azzal, aki húszezerral jön ellene? Különben követséget

küld, amikor az még távol van, és megkérdezi a békefeltételeket. Így tehát, aki közületek nem mond le minden vagyonáról, nem lehet az én tanítványom.

Jó a só, de ha elveszti az ízét, hogyan tudják azt visszaadni? Sem a földnek, sem trágyának nem alkalmas: tehát kidobják. Akinek van füle a hallásra, hallja!”

(Lk 14,25–35)

Kedves Testvérek!

Biztos mindenki meg tudja magának fogalmazni azt, hogy miért is vállalkozott arra, hogy Krisztus követője legyen. Ezek a válaszok lehetnek nagyon komolyak, nagyon személyesek: valakinek a példája, vagy egy, az életünkben bekövetkezett váratlan esemény, amelyik odafordított bennünket ahhoz a Krisztushoz, akiről talán addig olyan sok mindent nem tudtunk, olyan sokra nem is tartottuk, de mégis megragadott bennünket. De azt gondolom, hogy egyszer eljön az az idő – és ez a mostani igénk erről beszél –, amikor nem is kérdezi Jézus, hogy „miért akartok ti utánam jönni”. Hanem félelmetes keménységgel és élességgel azt mondja: „Aki nem képes arra, hogy meggyűlölje, elvesse magától mindazt, ami és aki kedves neki, aki nem gyűlöli meg a saját lelkét, az nem lehet az én tanítványom!” Bizony, nem babra megy a játék!

Ezen a héten arra fogunk emlékezni itt a Kollégiumban, hogy 450 évvel ezelőtt összeült egy Zsinat, egy református egyházi gyűlés Debrecenben, és hoztak valamiféle határozatokat. Ha valaki egy kicsit utána olvas, hogy milyen helyzetben voltak akkor a mi hitbeli őseink, amikor összeültek tanácskozni Krisztus istenségéről, amikor megalkották az első egyházi törvényeket, talán jobban megérti ezek jelentőségét. Ha tudjuk azt, hogy ezek valóban apokaliptikus idők voltak, hiszen itt van, nemcsak a fél Magyarországon, de kis túlzással fél Európában itt van a török, és pusztít és sarcol, és rabláncra fűz, és senkinek nem lehet biztonságban az élete. És itt vannak azok, akik azt mondják, hogy „Ó, elég már ebből a krisztuskodásból! Elég már ezekből a furcsa, érthetetlen tanításokból, mint Szentháromság! Nem kell ez nekünk!” De itt gyülekeznek Debrecen határában Karácsony György hadai is, akik azt mondják: „Itt van a végső idő, számoljunk le mindenkivel, aki ellenség!” És bizony, hajszálon múlik, hogy nem kerekednek felül azok, akik azt mondják: „Ezeket, akik magukat reformátusoknak titulálják, tüntessük el a föld színéről!”

Ebben a helyzetben gyűlnek össze hitbeli őseink, és tanácskoznak, és valami olyan hihetetlen erő és magabiztosság sugárzik belőlük, hogy az elképesztő. Megalkotnak egy iratot, amit elküldenek a négy, akkori legjelentősebb magyar kereskedővárosba. Mert meg akarják mutatni, teljes öntudattal: mi a Krisztus igaz követői vagyunk.

Hadd hozzak ide egy másik példát! Néhány esztendővel ezelőtt az egyházkerületi levéltár kiadott egy addig kéziratban lévő gyűjteményt. 1942-ben – folyik a második világháború – az akkori tiszántúli püspök, az éppen ötven esztendővel ezelőtt meghalt Révész Imre kiad egy körlevelet, és arra kéri a lelkipásztorokat, hogy amikor az egyházlátogatási jegyzőkönyvet kitöltik, írjanak saját magukról, az életükről. És van, aki kevesebbet, van, aki többet ír, de szinte mindenki beküldi. Ezeket az életrajzokat most tették először hozzáférhetővé. Ha lehetne erre a rektornak hatásköre – nincsen, nem kell megijedni –, kötelező olvasmánnyá tenném ezt a kötetet mindenki számára, aki lelkipásztori pályára készül. Micsoda életsorsok, a mai Kárpátalján, a mai Királyhágó-melléken, hiszen az mind Tiszántúlhoz tartozott! Micsoda sorsok, micsoda kereszthordozások, micsoda megtiportatások, meggyalázások a nagyok részéről, a gyülekezetek részéről, a hatalmaskodók részéről. És olyan szívfacsaró olvasni – mondom, 1942-ben járunk –, ahogy írják Kárpátalján, meg írják a Partiumban, hogy végre eljött a felszabadulás, vége az idegen uralomnak. Majd eltelik három év, és újra elkezdődik valami, egy idegen uralom.

Bizony, amikor Jézus arról beszél, hogy „*Aki utánam akar jönni, annak fel kell vennie, fel kell vennie a maga keresztjét, és csak úgy követhet engem*”, akkor nem a levegőbe beszél. De miért ilyen kemény? Hiszen azt látjuk, azt írja Lukács: megy vele a sokaság. Még azt is lehetne mondani, hogy most „jó szél fúj”, sikeres, figyelnek rá, hallgatnak rá, várnak tőle valamit. S egyszer csak odafordul hozzájuk, és azt mondja: „Na, vegyétek tudomásul, hogy ez nem játék!”

Miért ilyen kemény? Szerintem egyetlen egy dolog miatt. Mert komolyan akar venni bennünket. Mert komolyan akar venni bennünket egy olyan világban, amelyikben mindenki arra törekszik, hogy vegyen bennünket komolytalanul. Nemcsak úgy mint egyházat, úgy mint egyént, hanem mint embert, mint felelős, döntésre képes lényt. Hiszen folyik és folyik az állandó átverés, hogy mindig mindenről mi döntünk: „Ön dönt. Az Ön szavazata számít. Ön fogja eldönteni, természetesen.” Közben nagyon jól tudjuk, hogy nagyon sokszor ebben az új, szép világban „csak szoftver kérdése”, kinek mennyi szavazata lesz. Aztán a mienk, amit beküldünk, legfeljebb arra jó, hogy hizlalja azt a kasszát, amelyiknek épp az előfizetői vagyunk. Jézus ko-

molyan vesz bennünket, és ezt azért teszi, és azért teheti, mert abban a világban, amelyikben a hamis istenek, a bálványok mind-mind csodálatosabbnál csodálatosabb maszkot öltenek magukra, megjelenik Jézus, a maszk nélküli Isten. Amikor egyszer azt mondja a tanítvány a mesterének: „Uram, mutasd meg nekünk az Atyát, úgy szeretnénk látni!”, azt mondja Jézus: „Hát ennyi idő alatt, amióta velem vagytok, még mindig ilyeneket kérdezel? Aki engem látott, látta az Atyát.” (Jn 14,8–9)

Jézus a maszk nélküli Isten, aki úgy jelenik meg, és úgy áll elénk, hogy nem akar becsapni, nem akar hamis ábrándokat ébreszteni bennünk, hogy hamis illúziókat kergetszünk, mert ő komolyan vesz bennünket. Halálosan komolyan! És ez nem egy rossz vagy kevésbé rossz szójáték, hogy „kereszt-halálosan komolyan”: ezért beszél a keresztről. „Aki engem követ, vegye fel – mert én felveszem – és úgy kövessen engem!” És ebben a követésben, mondja Jézus, vannak eligazító pontok, vannak szabályok, regulák, amiket figyelembe kell venni.

Az első kép, amit használ, a tervezés, a számítás, az építés képe. Ha valaki belefog valamibe, akkor előtte leül, és végiggondolja, hogy végig tudja-e csinálni. Végig tudom csinálni? Ez az egyetlen megengedett számítás a Krisztus követésében. Minden más számítás hazug, alávaló, gyalázatos! De ezt a számítást helyettünk senki nem végezheti el! És ezt azért kell elvégezni, hogy aztán ne legyünk a szó hétköznapi értelmében „számító” emberek, akik úgy vagyunk, hogy „majd lesz valahogy”. Vajon végig tudom-e csinálni? Telik-e mindenre?

A legnagyobb gondunk mindig az, hogy mi mindenre telik az időnkéből, a tanulásunkból, a tanításunkból, az egymásra figyelésünkéből. De az Írás azt is egyértelművé teszi, hogy nem a sokból telik mindenre, nem a sokból, nem abból, amiből sok van, hanem abból, amiről tudom, hogy ez az Istené. Mert ha tudom, hogy ez az övé, hogy az ő kezében van, akkor az a soknál is több. Lehetne hozni a példákat az Ószövetségből: Gedeon, Illés. „Az Úr van veled, erős, vitéz férfi!” – köszönti Gedeont az angyal, aki szinte gúnyolódásnak veszi ezt. „Én, az erős? Hát itt vagyok, a cséplést itt végzem, titokban, elbújva, mert félek, hogy jönnek, jön az ellenség és elviszi.” Ha elhiszi azt, hogy az a kevés elegendő lesz, akkor csodát fog megtapasztalni, akkor telik mindenre. Vagy Illés. Vagy Jézus, amikor öt kenyérrrel és a két hallal táplálja a sokaságot. Vagy a legkevesebbnek gondolt tálum, amelyikről azt mondja, amikor számon kéri a visszatérő Úr, hogy: „Mit csináltál vele, a legkevesebbvel?” „Hát tudtam, hogy Te majd számon fogod kérni, ezért elástam, mintha az enyém lenne.” – mert nem hiszi el, hogy az övé. Annak telik, így lehet tervezni, és így lehet vele számolni. Manapság nagy divat az egyházunkban is a tervezés, az

előre gondolkodás, a stratégia-alkotás. Minek milyen esélye van, hány százalékos? Volt a Zsinatunknak egy korábbi világi elnöke, aki mindig azt mondta: „Figyeljete, azért 1%-ot hagyjunk az Úristennek is! Neki is adjunk annyi esélyt!” Igen. Vajon végig tudok-e menni? Nem csak az öt éven, hat éven. Végig, az Ő követésében. Ezt a számítást el kell végezni!

A másik kép a harc. Végte, iskolában vagyunk, és azt tudjuk, hogy – a költő szavaival – „hős harc az élet”, az iskolában is sok mindennel meg kell harcolni. Kibékíthetetlennek tűnő ellentéteket kellene összebékíteni, hiszen majdnem ugyanaz a helyzet a mi viszonylatunkban, tanárok meg diákok viszonylatában, mint a tizenegyest rúgó csatár meg a kapus viszonylatában. Erre szokták feltenni a kérdést: „Mi van akkor, ha mind a kettő elrebeg egy fohászt, melyiket hallgatja meg az Úr?” Nyilván az egyik azt kéri, hogy hadd rúgjam be, a másik meg azt, hogy hadd védjem ki. Harcok. Harcok nélkül nem fog menni. S a legnehezebb harcokat mindig saját magunkkal kell megvívni. Saját magunkkal, azért, hogy ne akarjuk lebecsülni, ne akarjuk leki-csinyelni azt, ami az életünkben úgy jelenik meg, akár fiatalok, akár idősek vagyunk, hogy „nekem most ez a legnagyobb problémám”. De soha nem szabad a gondjainkat sem annyira túlbecsülni, hogy ne tudnánk azt: mi annak a követői vagyunk, aki olyankor is, amikor elbuktunk, amikor vesztettünk, amikor kudarcot vallottunk, oda tudja küldeni hozzánk az Ő vigasztaló angyalát. Ahogy odaküldi a Mennyei jelenések könyvében a síró, kétségbeesett látnokhoz, és azt mondja neki: „Ne sírj, mert van egy győztes! A bárány, aki meg tud vigasztalni.” Akkor, amikor átéljük azt, hogy már tudjuk, mi a kudarc, mi a vereség, ez az egyetlen vigasztalás. Ez az egyetlen vigasztalás: nem vagy egyedül! Ez a mi Istenünk neve: „Immánuél” – velünk az Isten! Nem vagy hát egyedül!

És végül, Jézus azt az alternatívát tárja elé, hogy vajon mivé leszünk. Jó sóvá, amelyik tud ízesíteni, vagy amelyikből eltűnt, eltűnt a legfontosabb. Azt mondja Jézus a Hegyi Beszédben, és itt is erre utal most vissza, hogy „ti vagytok a föld sója” (Mt 5,13). Valaki odaírta figyelmeztetésül e mellé az ige mellé a magyarázatában, hogy azt azért jó megjegyezni, hogy Jézus nem azt mondja, hogy „ti vagytok a föld paprikája, meg a föld bors”. Ha a keresztyénség csak arra képes, hogy borsot törjön a kortársai orra alá, akkor valamit nagyon-nagyon nem értettünk meg Jézus tanításából.

Vajon ízesebb lesz-e attól a világ, hogy mi vagyunk? Ez a kérdés. Ízesebb lesz-e? Mert ha nem, akkor bocsánat, megette a fene. Akkor az történik, hogy haszontalanná válunk. A sótlanná vált keresztyénség a világ legnagyobb átka. Persze lehet azzal vigasztalódnunk, hogy jó, hát eső után is jó a köpönyeg, be lehet vele takarózni. Mert ha még kidobják azt a sótömböt, amelyik nincs,

akkor még azon lehet járkalni, hát, jól van. De nem arra való, nem arra való a mi életünk, a küldetésünk.

A kérdés az: Vajon ízesebb lett-e valakinek az élete az elmúlt napokban attól, hogy találkozott egyikünkkel, másikkal? Vagy azt érezte, hogy, „hát ezek ilyen sótlan, nyavalygó emberek”. Vagy sóvá lenni, vagy haszontalan jószággként eldobatni. Az ízet vesztett só nem való semmire. Vajon mennyire tudunk ízt adni embereknek, gyülekezeteknek, közösségeknek, a velünk találkozóknak? Csak úgy és csak akkor, ha nem feltűnően, nem feltűnősködve, nem kiabálva és másokat lehurrogva vagy lesajnálva, de felvesszük, felvesszük a keresztet, ha elszámolunk Isten előtt magunkkal, hogy vajon végig tudjuk-e csinálni.

Éppen a napokban vettem a kezembe újra Szabó Magdának „Az ajtó” című regényét. Ennek a bevezetésében leírja, hogy a mi vallásunk – mármint a református – nem ismeri az egyéni gyónást. Mi a pap szája által mondjuk el, hogy „bűnösök vagyunk, minden kárhozatra méltók, és minden jó cselekvésére képtelenek”. És mi úgy kapjuk a feloldozást, hogy Isten előtt nem kell sem magyarázkodnunk, sem részleteznünk. Ez egy csodálatos dolog, írja. Egy csodálatosan komoly dolog. Nem kell részletezni, nem kell magyarázkodni. Ez igaz. De el kell számolnunk magunkkal, és fel kell vennünk a keresztet, és úgy követni Őt, a maszk nélküli Istent. Levetve álarcot, képmutatást, elfelejtve kicsinyhitűséget vagy nagyképűséget. Ezért vagyunk itt.

Adja Isten, hogy így tudjunk végigmenni együtt az úton!

Ámen.

Utóima:

Hálás a szívünk, Urunk, Istenünk, hogy úgy szóltál hozzánk, mint aki nem vesz félvállról bennünket. Köszönjük, hogy arra biztatsz, és azt ígéred, hogy mi is tehetünk így, hogy ne vegyük félvállról a magunk keresztjét, és ne vegyünk félvállról semmit, amit a Te követésedben szólunk és teszünk, hogy tudjunk mind tisztábban Téged megismerni, és mind tisztábban magunkat odaszánni a Krisztus követésére.

Köszönjük, hogy a Krisztus jó ízet, jó illatát nekünk adtad, és mi továbbadhatjuk azt, vihetjük és hirdethetjük szomorú szíveknek, megtört lelkeknek, bánatba merült életeknek, megtört közösségeknek, reményt vesztett életeknek, hiszen erre hívtál. Add, hogy tudjuk legyőzni magunkban mindazt, ami akadálya, gátja lehet ennek! Így áldd meg életünket, áldd meg útjainkat, készülődésünket, Krisztus irgalmas szeretetéből!

Légy most velünk, légy ezzel a közösséggel, ifjakkal és idősekkel!
Légy ott mindazokkal, akik keresik a Te orcádat, akik keresik a Te utadat!
Légy velünk a napnak estéjén, légy velünk az éjszaka sötétjében!
Vigasztaló Lelked borítsd ránk, terjeszd ki ránk áldó, megtartó szereteted!
Krisztusért, a mi Urunkért kérünk.

Ámen.

